

องค์ประกอบการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา ไปปฏิบัติในมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มอีสานใต้

Factors of the Implementation of Educational Quality Assurance Policy in the Lower Northeastern Rajabhat Universities

วินิรณี ทศนะเทพ^{1/} โกวิท วัชรินทรางกูร^{2/} ศรีเพ็ญ พลเดช³

Winiranee Thasanathep / Kovit Vajarintarangoon / Sripen Poldech

¹ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Program of Educational Administration, Faculty of Education, Buriram Rajabhat University

² กลุ่มวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Division of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Buriram Rajabhat University

³ กลุ่มวิชาพื้นฐานการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Division of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Buriram Rajabhat University

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบ และวิเคราะห์ยืนยันรูปแบบขององค์ประกอบการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติในมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มอีสานใต้กับข้อมูลเชิงประจักษ์ การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติในมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มอีสานใต้ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ เรียงความสำคัญของน้ำหนักองค์ประกอบ คือ องค์ประกอบคุณลักษณะหน่วยงานปฏิบัติ องค์ประกอบบทบาทหน่วยงานกลาง องค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหาร องค์ประกอบเจตคติของบุคลากร และองค์ประกอบสาระนโยบาย ตามลำดับ มีความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่า p-value of $\chi^2 = 0.00$, $\chi^2/df = 1.71$, GFI = 0.94, RMSEA = 0.04, NFI = 0.99 และ CFI = 0.99

คำสำคัญ : การประกันคุณภาพการศึกษา, การนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ

Abstract

The purposes of this research were to study factors of the implementation of educational quality assurance policy and to analyze and confirm the model of factor of the implementation of educational quality assurance policy in the Lower Northeastern Rajabhat Universities with the empirical data. The research methods used for this study were the quantitative and the qualitative researches using the data from the sample with the empirical data through the technique of confirmatory factor

analysis. The study revealed that 5 factors of the implementation of educational quality assurance policy in the Lower Northeastern Rajabhat Universities, arranging from the most importance of the factor were the factors of Characteristics of the organization, Role of the Central organization, Leadership of the administrators, Attitude of the personnel, and Content of the policy, respectively. The consistency of the linear relationship model based on the hypothesis with the empirical data were p-value of $\bar{X}^2 = 0.00$, $\bar{X}^2/df = 1.71$, $GFI = 0.94$, $RMSEA = 0.04$, $NFI = 0.99$ and $CFI = 0.99$.

Keywords : Educational Quality Assurance, Educational Quality Assurance Policy Implementation

บทนำ

การประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาได้เริ่มดำเนินการอย่างเป็นระบบตั้งแต่ พ.ศ.2539 จากการกำหนดนโยบายการประกันคุณภาพระดับอุดมศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำกับดูแลคุณภาพการศึกษา ต่อมาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้มีกำหนดที่วัดด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา โดยมีกำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาระบบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับประกอบด้วยระบบประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันภายนอก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 8) โดยระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษาในปัจจุบันได้จัดทำขึ้นภายใต้กรอบของกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 สำหรับระบบการประกันคุณภาพภายนอกดำเนินการประเมินโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

การประกันคุณภาพการศึกษาถือได้ว่าเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาและเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ดังนั้น มหาวิทยาลัย

ราชภัฏซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษามีหน้าที่หลักในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น จึงได้นำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาดังกล่าวไปปฏิบัติ ซึ่งในการที่จะทำให้การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาระบุเป้าหมายของนโยบายได้นั้นต้องอาศัยองค์ประกอบหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งขั้นตอนการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติของสถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานระดับล่างลงไปนั้นนับว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นขั้นตอนในการนำนโยบายหรือแผนงานไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบาย ดังที่ ดาย (Dye, 1998 : 317-318) กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติก็คือการนำนโยบายไปสู่หน่วยงานของระบบราชการ เพื่อให้ข้าราชการปฏิบัติตามนโยบายนั้น ซึ่งการนำนโยบายไปปฏิบัติมีความเกี่ยวข้องกับ ทุกกิจกรรม เช่น การจัดองค์กรงานใหม่ การมีหน่วยงานหรือตัวแทนรับผิดชอบ เพื่อให้สามารถดำเนินการตามนโยบายที่กำหนดไว้ และยังคงต้องมีรูปแบบและกฎระเบียบเพื่อให้ถือปฏิบัติด้วย ในขณะที่เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ (2557 : 111) เสนอแนวคิดว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติเหมือนเล่นหมากรุกตอนท้ายเกม เพราะหมากที่เล่นมีน้อยลง และเริ่มปรากฏผลแพ้-ชนะ สำหรับในกระบวนการนโยบายเมื่อระบุปัญหา ตรวจสอบทางเลือก เลือกทางเลือก และเสนอสภาเพื่อขออนุมัติได้เกิดความชอบธรรมแล้วก็ถือว่าจบในส่วนของกระบวนการกำหนดนโยบาย แต่ก็เข้าสู่ขั้นเริ่มต้นของอีกส่วนหนึ่ง ได้แก่ ส่วนของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ขึ้นนั้นนักวิชาการได้ศึกษาวิถัยกันมาก เพราะเมื่อปฏิบัติจริงแล้วนโยบายมักไม่สำเร็จตามที่ออกแบบไว้ ความล้มเหลวอาจมาจากการตัดสินใจผิดตั้งแต่ตอนออกแบบ หรืออาจเกิดตอนที่นำนโยบาย ไปปฏิบัติก็ได้ ดังนั้นจะเห็นว่าขั้นตอนของการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของนโยบาย นโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาก็เช่นเดียวกัน ถ้าหากมีกระบวนการดำเนินงานในขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ก็มั่นใจได้ว่าสถาบัน อุดมศึกษาจะสามารถสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานตามที่กำหนด

อย่างไรก็ตามเมื่อมีการกล่าวถึงสภาพปัญหาการศึกษาของประเทศไทย ประเด็นที่มักจะมีกล่าวถึง คือ

คุณภาพในการจัดการศึกษา ดังที่ ชาญณรงค์ พรุ่งรุ่งโรจน์ ผู้อำนวยการสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้กล่าวถึงผลการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับสำนักงานคลังสมอง วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (วปอ.) เพื่อสังคม เกี่ยวกับการศึกษาไทยว่า สถานะของมหาวิทยาลัยไทยเมื่อเทียบกับมหาวิทยาลัยชั้นนำในเอเชีย ปัญหาคุณภาพการศึกษาไทยในภาพรวมในปัจจุบันถือเป็นจุดอ่อนจนอาจถึงขั้นวิกฤติ ซึ่งมีสาเหตุหลักสำคัญ 3 ประการ คือ ขาดความต่อเนื่องเชิงนโยบาย จากการเปลี่ยนรัฐบาลบ่อย ขาดการกำกับเชิงปริมาณในทุกระดับ และขาดการควบคุมเชิงคุณภาพ นอกจากนี้ใน ส่วนของการประเมินคุณภาพการศึกษานั้น ในปีการศึกษา 2554 มหาวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่สาม จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) พบว่า มีมหาวิทยาลัยที่มีผลการประเมินทั้งที่ผ่านและไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานของสถานศึกษา และบางมหาวิทยาลัยยังไม่ได้เข้ารับการประเมิน และจากข้อมูลการสรุปผลประเมินมาตรฐานการศึกษา 3 รอบ (รายงานพิเศษ สรุปผลประเมินมาตรฐานการศึกษา 3 รอบ, 2558 : 1) และยังคงกล่าวอีกว่า จากการวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ.ทั้งสามรอบตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544-2557 พบว่า สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีผลประเมินระดับดี - ดีมาก จำนวน 153 แห่ง จาก 260 แห่ง ซึ่งในปี พ.ศ. 2558 ได้มีการวิเคราะห์ว่าระบบการศึกษาไทยต้องสร้างค่านิยมการประเมินรอบด้าน โดยมีการตั้งโจทย์ของการพัฒนาตัวบ่งชี้ให้สอดคล้องกับอนาคตที่ประเทศไทยจะต้องเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และคุณลักษณะในด้านต่าง ๆ ของศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้การประเมินรอบที่สี่จะเริ่มในปี พ.ศ. 2559-2563

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าในกระบวนการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติในมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มอีสานใต้ นั้นมีองค์ประกอบการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติอะไรบ้าง เพื่อเป็นประโยชน์ในการนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการดำเนินงานตามนโยบายการประกันคุณภาพให้เป็นระบบที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของ

นโยบายต่อไป

คำถามวิจัย

1. องค์ประกอบการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติในมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มอีสานใต้มีอะไรบ้าง
2. รูปแบบองค์ประกอบการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติในมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มอีสานใต้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติในมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มอีสานใต้
2. เพื่อวิเคราะห์ยืนยันรูปแบบองค์ประกอบการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติในมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มอีสานใต้กับข้อมูลเชิงประจักษ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ระยะ โดยระยะที่ 1 ใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ ส่วนระยะที่ 2 ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งมีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัย สรุปได้ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและร่างรูปแบบเชิงสมมุติฐานการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติในมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มอีสานใต้

1. ผู้ให้ข้อมูล

1.1 การสัมภาษณ์

ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัด จำนวน 2 คน คือ ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา และผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนการอุดมศึกษา คณะอนุกรรมการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา จำนวน 1 คน ผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายในจำนวน 1 คน และผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา

ภายในมหาวิทยาลัย จำนวน 1 คน รวมทั้งหมด 5 คน

1.2 การสนทนากลุ่ม

ผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม เลือกจากมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มอีสานใต้ที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practice) โดยพิจารณาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มอีสานใต้ที่มีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ประจำปี การศึกษา 2556 สูงสุด คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องเป็นไปตามแนวทางการดำเนินการสนทนากลุ่ม จึงกำหนดจำนวนผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 8 คน โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ได้คัดเลือกกลุ่มที่มีประสบการณ์และปฏิบัติหน้าที่ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาโดยตรงในการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 2 คน คณาจารย์ จำนวน 2 คน และหัวหน้างานและเจ้าหน้าที่ จำนวน 4 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ การสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

3. ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การร่างองค์ประกอบการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติในมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มอีสานใต้ โดยการศึกษาทฤษฎีและการทบทวนวรรณกรรมจาก ตำรา เอกสารและงานวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การปรับร่างองค์ประกอบการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติในมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มอีสานใต้ โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา และการจัดสนทนากลุ่มกับบุคลากรที่เป็นผู้บริหาร คณาจารย์และเจ้าหน้าที่ ที่ปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยที่ถูกเลือกให้เป็นแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practice) เพื่อให้องค์ประกอบที่ได้มีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) มากยิ่งขึ้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้ใช้การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทฤษฎีและการทบทวนวรรณกรรมจาก เอกสาร ตำรา และงานวิจัยข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อให้

องค์ประกอบที่ได้มีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) มากยิ่งขึ้น

ระยะที่ 2 การตรวจสอบความสอดคล้องของกลไกของรูปแบบเชิงสมมุติฐานความสัมพันธ์ขององค์ประกอบการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติในมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มอีสานใต้กับข้อมูลเชิงประจักษ์

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรประกอบด้วยคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มอีสานใต้ 6 แห่ง จำนวน 520 คน การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้อัตราส่วนของจำนวนตัวอย่างกับจำนวนตัวแปร การวิจัยครั้งนี้เลือกใช้อัตราส่วน 20 เท่า ต่อหนึ่งตัวแปรอิสระ (Hair; et al, 1998 : 164–166) โดยมีจำนวนตัวแปรสังเกต 19 ตัว จึงได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 380 คน วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ซึ่งเป็นการแบ่งประชากรที่ศึกษาออกเป็นกลุ่มโดยที่ประชากรแต่ละกลุ่ม หมายถึง กลุ่มประชากรที่เป็นคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มอีสานใต้ 6 แห่ง ซึ่งแต่ละมหาวิทยาลัยมีกลุ่มประชากรทุกลักษณะคละกันอยู่โดยถือว่าแต่ละกลุ่มเป็นตัวแทนประชากรได้ แล้วทำการแบ่งจำนวนขนาดของตัวอย่างออกตามจำนวนกลุ่มประชากรที่เป็นคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของแต่ละมหาวิทยาลัย โดยใช้สัดส่วนของประชากรแต่ละแห่ง เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อสุ่มตัวอย่างจากประชากรในแต่ละกลุ่มอีกครั้งหนึ่ง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับองค์ประกอบการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ 5 ด้าน โดยแบบสอบถามได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน โดยการวิเคราะห์ความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ (Index of Objective Congruency : IOC) ทำการคัดเลือกข้อคำถาม

โดยใช้เกณฑ์ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป มาจัดทำแบบสอบถาม ซึ่งผ่านเกณฑ์จำนวน 72 ข้อ แล้วนำไปทดลองใช้กับคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏที่ไม่ได้รับเลือกเป็นหน่วยสุ่มกลุ่มตัวอย่าง เพื่อวิเคราะห์ค่าความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability) โดยการตรวจสอบค่าความคงที่ภายใน (Internal Consistency) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach's Alpha) ได้ค่าเท่ากับ 0.98

3. ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การร่างรูปแบบขององค์ประกอบการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติในมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มอีสานใต้เชิงทฤษฎี โดยการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์หลักการทฤษฎีและเนื้อหาอื่นที่เกี่ยวข้องจากตำรา เอกสาร และงานวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การปรับร่างรูปแบบขององค์ประกอบการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติในมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มอีสานใต้โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน และการสนทนากลุ่มกับมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มอีสานใต้ที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practice)

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างแบบสอบถาม และปรับปรุงแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบองค์ประกอบการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติในมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มอีสานใต้กับข้อมูลเชิงประจักษ์

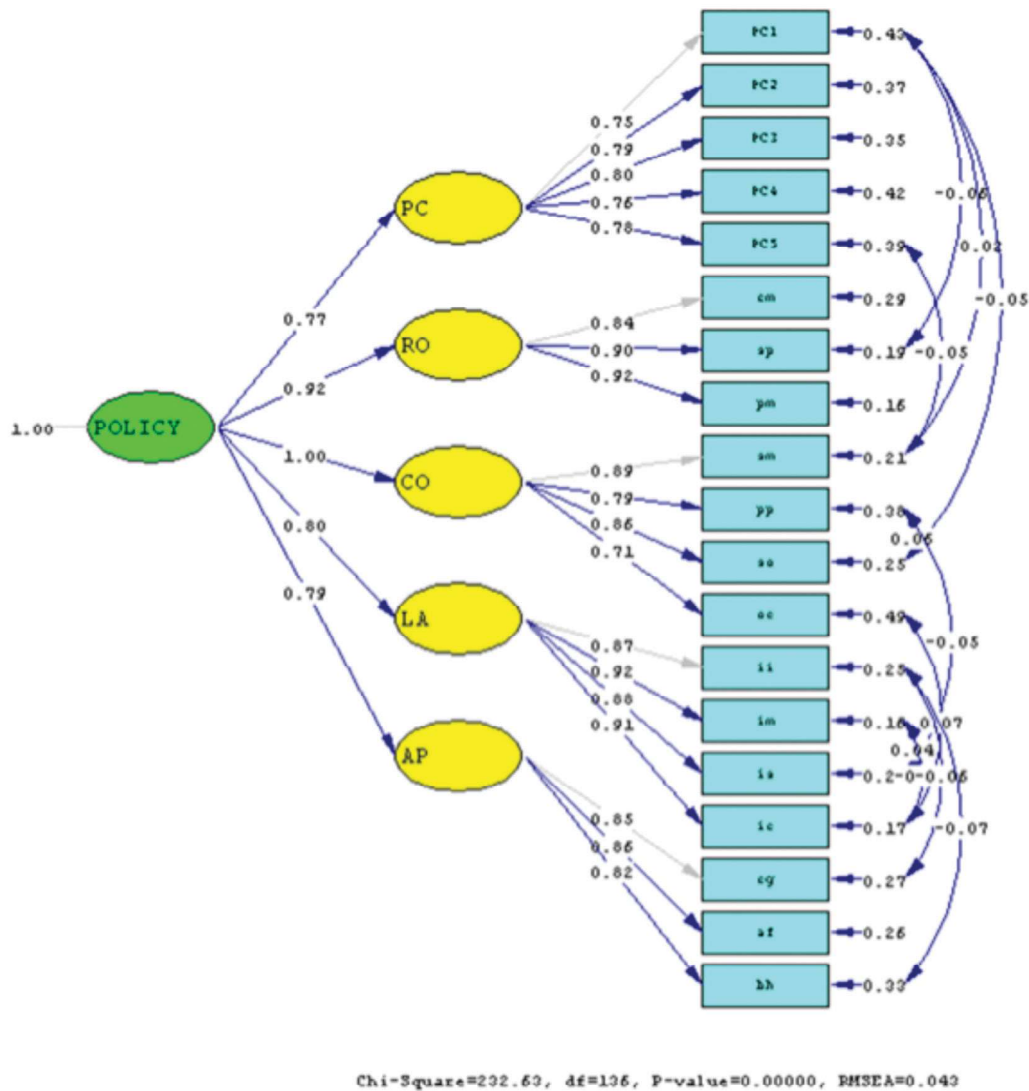
4. การวิเคราะห์ทางสถิติ

การวิจัยนี้ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ด้วย โปรแกรม LISREL

สรุป

1. องค์ประกอบการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติในมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มอีสานใต้ พบว่า องค์ประกอบการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติในมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มอีสานใต้ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบสาระนโยบาย องค์ประกอบบทบาทหน่วยงานกลาง องค์ประกอบคุณลักษณะหน่วยงานปฏิบัติ องค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหาร และองค์ประกอบเจตคติของบุคลากร โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.77-1.00 และมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังภาพประกอบ 1

2. ผลการตรวจสอบรูปแบบขององค์ประกอบการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติในมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มอีสานใต้ ได้ค่าสถิติไค-สแควร์ ได้แก่ ค่า p-value of $\chi^2 = 0.00$ และ $\chi^2/df = 1.71$ ดัชนีแสดงความกลมกลืนอย่างสมบูรณ์ (Absolute fit indices) ได้แก่ ค่า GFI = 0.94 และ RMSEA = 0.04 และดัชนีแสดงความกลมกลืนส่วนเพิ่ม (Incremental fit indices) ได้แก่ ค่า NFI = 0.99 และ CFI = 0.99 แสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ นอกจากนี้ค่าน้ำหนักขององค์ประกอบมีนัยสำคัญทางสถิติทุกค่า ซึ่งแสดงให้เห็นว่าทุกองค์ประกอบเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติในมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มอีสานใต้

ภาพประกอบ 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่หนึ่งของการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติในมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มอีสานใต้

อภิปรายผล

คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มอีสานใต้เห็นว่าองค์ประกอบการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติในมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มอีสานใต้นั้นประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ โดยเรียงตามน้ำหนักความสำคัญ ดังนี้

1. องค์ประกอบคุณลักษณะหน่วยงานปฏิบัติ เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยตรง จึงเป็นองค์ประกอบที่มีบทบาทสำคัญที่จะชี้ชัดว่านโยบายนั้นๆ จะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบายที่ได้วางไว้หรือไม่ ดังที่ วรเดช จันทรศร (2556 : 145) กล่าวว่า นโยบายจะสามารถสำเร็จได้นั้น ส่วนหนึ่งมาจากความแข็งแกร่งของสมรรถนะที่องค์กรมี กล่าวคือ องค์กรจะต้องมีโครงสร้างภายนอกและภายในที่แข็งแกร่ง เช่น มี

โครงสร้างที่กะทัดรัด มีระบบการตัดสินใจ มีระบบข้อมูล ข่าวสาร และการสื่อสารที่ดี บุคลากรมีความรู้ความสามารถ และมีจำนวนที่เพียงพอ มีงบประมาณเพียงพอและมีระบบการจัดสรรงบประมาณ ที่มีประสิทธิภาพ มีวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนเทคโนโลยีที่ทันสมัย ช่วยให้การดำเนินงานขององค์การมีความรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ ในขณะที่ สมบัติ อารังธัญวงศ์ (2557 : 413) ก็ได้กล่าวถึงความสำคัญของบริบทในการนำนโยบายไปปฏิบัติว่า สิ่งสำคัญที่จะต้องพิจารณาประการหนึ่งคือ หน่วยงานที่รับนโยบายไปปฏิบัติจะต้องมีศักยภาพเพียงพอที่จะดำเนินการให้สำเร็จตามเป้าหมายได้

2. องค์ประกอบบทบาทหน่วยงานกลาง เป็นองค์ประกอบที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของหน่วยงานกลางหรือหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งมีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการดูแลรับผิดชอบการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติของหน่วยงานระดับล่าง ซึ่งก็คือมหาวิทยาลัยต่างๆ ในกำกับ โดยจะต้องทำหน้าที่ในการสื่อสารข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาไปยังหน่วยงานที่เป็นผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ให้มีความเข้าใจถูกต้องตรงกัน รวมไปถึงการให้การสนับสนุนส่งเสริมด้านต่างๆ ซึ่งช่วยให้มหาวิทยาลัยสามารถปฏิบัติงานได้อย่างราบรื่นส่งผลให้การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาระดับสูงของนโยบาย สอดคล้องกับ เอ็ดเวิร์ด (Edward, 1979; อ้างถึงใน ศุภชัย ยวาระประภาช, 2557 : 101-106) ที่ได้กล่าวถึงความเที่ยงตรงของข่าวสารที่มีไปยังผู้นำนโยบายนำไปปฏิบัติ ยิ่งชัดเจนเท่าใด โอกาสที่นโยบายนั้นจะได้รับการปฏิบัติให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีก็มากขึ้นเท่านั้น เช่นเดียวกับที่ วรเดช จันทรร (2541: 65) ได้กล่าวถึงปัญหาในการนำนโยบายไปปฏิบัติประการหนึ่งก็คือ ปัญหาด้านความสัมพันธ์และการสนับสนุนขององค์การอื่นที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากนโยบายสาธารณะบางนโยบายต้องอาศัย ทั้งองค์การหลักและองค์การอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติด้วยเช่นกัน ดังนั้นถ้าองค์การหลักขาดการประสานงานที่ดีก็อาจส่งผลกระทบต่อทำให้ความร่วมมือขององค์การอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในขณะที่ สมบัติ อารังธัญวงศ์ (2557 : 431-446) ก็ได้กล่าวถึงองค์ประกอบ การสนับสนุนนโยบายว่า เป็นองค์ประกอบสำคัญประการ

หนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ เพราะเมื่อกำหนดนโยบายเรียบร้อยแล้ว นโยบายจะถูกนำไปปฏิบัติอย่างไรหรือจะได้รับการนำไปปฏิบัติจริงหรือไม่ขึ้นอยู่กับ การสนับสนุนนโยบาย

3. องค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหาร เป็นองค์ประกอบที่สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการมีภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2558 : 20) ได้กล่าวว่า ผู้ที่มีความสำคัญส่งผลให้การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาประสบความสำเร็จและนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องก็คือคณะกรรมการระดับนโยบายและผู้บริหารสูงสุดของสถาบัน ในปัจจุบันภาวะผู้นำเป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับองค์การการบริหารองค์การใดๆ หากผู้นำขาดภาวะผู้นำเสียแล้ว ย่อมจะทำให้องค์การนั้นดำเนินกิจกรรมไปด้วยความยากลำบากเกิดความขัดแย้งกันส่งผลทำให้ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายขององค์การได้ ภาวะผู้นำจึงมีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์การในการที่จะดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด สอดคล้องกับแนวคิดของ เลวิน (Levin, 1986) ที่ได้กล่าวถึงเงื่อนไขและองค์ประกอบที่ทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติประสบความสำเร็จ ได้แก่ การมีภาวะผู้นำที่เข้มแข็ง เช่นเดียวกับงานวิจัยของ วิเชียร พันธุ์เครือบุตร และนาพิชญ์ ธรรมทิเวศน์ (2548 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศของผู้นำในการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ ในสถาบันอุดมศึกษาสังกัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่า ผู้นำสถาบันการศึกษาต้องใช้ศักยภาพในการนำบุคลากรให้ร่วมมือดำเนินการด้วยการมีภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ (Transformation Leadership)

4. องค์ประกอบเจตคติของบุคลากร เป็นองค์ประกอบการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ทั้งนี้เนื่องจากเจตคติเป็นความรู้สึกหรือท่าทีของผู้ปฏิบัติงานที่มีต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา อันมีแนวโน้มที่จะทำใ้บุคคลแสดงปฏิกิริยาและกระทำต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในทางสนับสนุนหรือปฏิเสธ ดังนั้นหากบุคลากรหรือผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ มีเจตคติที่ดีต่อนโยบาย

ก็จะทำให้เกิดความเต็มใจในการปฏิบัติงานตามนโยบาย โอกาสที่จะทำให้นโยบายประสบความสำเร็จก็เป็นไปได้สูง สอดคล้องกับแนวคิดของ สมบัติ อารงธัญวงศ์ (2557 : 418-431) ที่กล่าวว่า เจตคติและพฤติกรรมมนุษย์นั้นมีอิทธิพลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งเป็นไปในทางเดียวกับงานวิจัยของ พงณา แยมน์ยนา (2552 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า องค์ประกอบเจตคติของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติมีความสัมพันธ์และสามารถพยากรณ์ผลการปฏิบัติตามนโยบายโรงเรียนคุณภาพมาตรฐานกรุงเทพมหานคร และ เก็จจกน เอื้อวงศ์ (2546 : บทคัดย่อ) ศึกษาพบว่า องค์ประกอบที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานก็คือการที่ครูมีเจตคติไม่ดีต่อการประกันคุณภาพ

5. องค์ประกอบสาระนโยบาย เป็นองค์ประกอบที่สำคัญลำดับสุดท้าย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาจัดเป็นนโยบายระดับชาติด้านการศึกษาซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ มีรูปแบบของนโยบายที่เป็นลายลักษณ์อักษรอันเป็นกฎหมาย เช่น การระบุนโยบายละเอียดไว้ชัดเจนในลักษณะ ใคร ทำอะไร อย่างไร ผ่านกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ซึ่งลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความมีมาตรฐานและความชัดเจนในวัตถุประสงค์ของนโยบาย ซึ่งถึงแม้จะมีความสำคัญเป็นลำดับสุดท้ายแต่ก็เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ ทั้งนี้เพราะนโยบายเป็นเครื่องบังคับทางการบริหารและเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารพิจารณาใช้เพื่อการตัดสินใจและสั่งการ ดังที่ สมบัติ อารงธัญวงศ์ (2557 : 437) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติในส่วนของความชัดเจนของนโยบายว่า นโยบายใดก็ตามมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนมากเพียงใด ก็จะมีส่งเสริมให้การนำนโยบายไปปฏิบัติมีความสอดคล้องกัน และนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ที่พึงปรารถนาอย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่ แอนเดอร์สัน (Anderson, 1994: 5) ก็ได้กล่าวในทำนองเดียวกันว่า นโยบายเป็นแนวทางการปฏิบัติหรือการกระทำซึ่งมีองค์ประกอบหลายประการ โดยต้องมีจุดมุ่งหมายชัดเจนว่า สิ่งใดที่จะต้องกระทำให้สำเร็จ มิใช่เพียงแต่ตั้งใจจะกระทำหรือ

เสนอให้กระทำเท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติในมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มอีสานใต้ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบได้แก่ องค์ประกอบสาระนโยบายองค์ประกอบบทบาทหน่วยงานกลาง องค์ประกอบคุณลักษณะหน่วยงานปฏิบัติ องค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหาร และองค์ประกอบเจตคติของบุคลากร ดังนั้น ผู้บริหารหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับนโยบาย ได้แก่ หน่วยงานต้นสังกัดซึ่งเป็นหน่วยงานกลางที่มีหน้าที่กำกับดูแลและสนับสนุนส่งเสริมการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ ควรใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา นโยบาย และหาแนวทางในการสร้างกลยุทธ์ เพื่อให้การสนับสนุนส่งเสริม ตลอดจนพัฒนาศักยภาพขององค์การระดับล่างซึ่งเป็นผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ให้สามารถปฏิบัติภารกิจให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของนโยบาย และในส่วนมหาวิทยาลัยราชภัฏก็ควรนำข้อมูลไปใช้วางแผนในการสนับสนุนส่งเสริมการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัย ตลอดจนนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนามหาวิทยาลัยให้มีความพร้อมเพื่อให้ได้การรับรองมาตรฐานของสถานศึกษาจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยได้พบประเด็นปัญหาที่ควรนำมาศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติของมหาวิทยาลัยหรือในสถานศึกษาระดับอื่นๆ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบและได้ องค์ประกอบที่ครอบคลุมยิ่งขึ้น
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบองค์ประกอบ การนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติของประเทศไทยกับกลุ่มประเทศอาเซียน เพื่อนำผลการวิจัยไป

ใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพ การศึกษาให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

3. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาการนำ นโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติแบบเจาะ ลึกในแต่ละองค์ประกอบ โดยดำเนินการวิจัยเป็นกลุ่ม มหาวิทยาลัย หรือวิจัยเป็นรายสถาบันเพื่อให้สามารถนำ ผลการวิจัยไปส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการดำเนินงาน ประกันคุณภาพการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จ

4. ควรศึกษารูปแบบหรือวิธีการส่งเสริมการนำ นโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา

ไปปฏิบัติของมหาวิทยาลัยราชภัฏ และสถาน ศึกษาระดับอุดมศึกษาอื่นๆ เพื่อให้การดำเนินงานประกัน คุณภาพบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบาย

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). การประกันคุณภาพการศึกษาระบบสามัญศึกษา เล่ม 1. กรุงเทพฯ :

กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

เก็จกนก เอื้อวงศ์. (2546). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการในระบบ ประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พจนา แยมน์ยนา. (2552). การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำนโยบายโรงเรียนคุณภาพมาตรฐาน กรุงเทพมหานครไปปฏิบัติในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญา ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษาและผู้นำการเปลี่ยนแปลง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.

รายงานพิเศษสรุปผลประเมินมาตรฐานการศึกษา 3 รอบ. (2558). ค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2558

จาก <http://www.naewna.com/local/139573>

เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2557). นโยบายสาธารณะ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : บพิศการพิมพ์.

วรงค์ จันทรร. (2541). ปรัชญาของการบริหารภาครัฐ. กรุงเทพฯ : สหยาบลึกและการพิมพ์.

_____. (2556). ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.

วิเชียร พันธุ์เครือบุตร และ นำพิชญ์ ธรรมหิเวศน์. (2548). บทคัดย่องานวิจัย. ค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2558

จาก http://educationresearch.6te.net/ab_man14.htm

- ศุภชัย ยาวะประภาช. (2557). **นโยบายสาธารณะ**. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมบัติ อารงธัญวงศ์. (2557). **นโยบายสาธารณะ: แนวความคิด การวิเคราะห์ และกระบวนการ**. (พิมพ์ครั้งที่ 27). กรุงเทพฯ : เสมาธรรม.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2558). **คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557**. นนทบุรี : ภาพพิมพ์.
- Anderson, J. E. (1994). **Public Policy-Marking : An Introduction**. (2nd.ed). New York : Houghton Mifflin Company.
- Dye, T. R. (1998). **Understanding Public Policy**. 9th ed. Upper Saddle River, NJ : Prentice-Hall.
- Hair, Joseph F., Jr.; et al. (1998). **Multivariate data analysis**. (4th ed).. New Jersey: Prentice - Hall.
- Levin, M. A. (1986, January). "Condition Contributing to Effective Implementation and Their Limits, Research in Public Policy Analysis and Management," **Journal of Public Policy**. 6 (1) : 21-48